

MAAHANMUUTTAJANA TUUSULASSA

Kotouttamisohjelma 2016 - 2019

Valtuusto 6.6.2016 § xx

Sisällys

1. Johdanto.....	4
2. Maahanmuuttajat Tuusulassa	9
2.1 Äidinkielen ja kansalaisuuden perusteella koottuja tilastoja Tuusulasta	9
3. Kotouttamistyön käsitteitä	15
4. Tuusulan kotouttamisohjelman linjaukset	16
5. Kotouttamistyön keskeiset tehtävät.....	17
5.1 Kotouttamista tukeva viestintä ja tiedottaminen.....	17
5.2 Alkuvaiheen ohjaus, alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelman laatimien	18
5.3 Varhaiskasvatusikäisten kotoutumisen tukeminen	20
5.4 Perusopetusikäisten kotoutumisen tukeminen.....	20
5.5 Aikuisikäisten ja yli 16-vuotiaiden kotoutumisen	22
5.6 Maahanmuuttajien työllistymistä tukevat toimenpiteet	23
5.7 Kotoutumista tukevat kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut	24
5.8 Kotoutumista edistävät sosiaalipalvelut.....	24
5.9 Kotoutumista edistävät terveystalvelut.....	25
5.10 Monialainen verkostoyhteistyö eri tahojen kanssa.....	26
5.11 Henkilöstön koulutus	28
5.12 Pakolaisten kotoutumista edistävät toimenpiteet	29
5.13 Tulkkipalvelut	30
5.14 Kotoutumispalvelujen kehittäminen ja kokonaiskoordinaation selkeyttäminen.....	31
6. Hyvien etnisten suhteiden ja kulttuurien vuoropuhelun edistäminen.....	32
7. Kotouttamisohjelman seuranta	33
Lähteet	33

1. Johdanto

Tuusula on kunta, jonka suuri osa suomalaisista tuntee merkittävän kulttuurihistoriansa myötä. Tuusulanjärven rannalla on kirjoitettu, maalattu ja sävelletty teoksia, jotka edelleenkin määrittävät paitsi tuusulalaisuutta myös suomalaisuutta.

Tuusulaan liittyy myös sotilasperinnettä sekä Jokelan ja Kellokosken teollisuushistoriaa. Maineikas tausta elää Tuusulassa ja tuusulalaisissa, mutta samalla katseen täytyy olla menneisyyttä enemmän tulevassa.

Tuusula on nykyaikainen ja virkeä kaupunkimainen kunta, jossa on hyvät edellytykset elää, työskennellä ja yrittää. Tuusulan väkiluku kasvaa vuosittain ja etenkin tulevina vuosina kasvun ennustetaan kiihtyvän siten, että enää ei ole kyse pienestä maaseutupitäjästä.

Tuusula
– *palveluva, kestävästi kehitettyä kotikunta*

Tuusula tunnetaan kestävästi kehitettävänä kulttuurikuntana metropolialueella. Vakaa kasvu varmistetaan yhdyskuntarakenteen ja palvelujen vastuullisella kehittämisellä.

Tuusulan missio

kuva, mitä Tuusula kuntana haluaa pitkällä aikavälillä tarjota kuntalaisilleen:
Tuusula antaa mahdollisuuden kasvaa ja kehittyä turvallisesti hyvään elämään kaupunkimaisessa kulttuurikunnassa metropolialueella.

Tuusulan perustehtävänä

on rakentaa yhteisö, jossa ihmisillä on hyvät edellytykset ottaa vastuu itsestään ja ympäristöstään ja yrityksillä on mahdollisuus menestyä.

Tulevaisuuden Tuusula on kaupunkimainen, mutta samalla luonnonläheinen kulttuurikunta metropolialueella. Kuntalaisten hyvinvointia ja osallisuutta kehitetään kunnan strategian mukaisesti.

Kunnan arvoja ovat kestävä kehitys, palveluhenkisyys, luotettavuus, suunnitelmallisuus ja kehitysmuuntoisuus. Nämä arvot muodostavat kunnan kehittämisen perustan. Arvoja toteutetaan niin luottamushenkilöiden kuin kunnan työntekijöiden toiminnassa ja työssä kuntalaisten hyväksi.

Strategia muuttuu eläväksi jokapäiväisen käytännön tekemisen kautta.

Vuonna 2013 julkaistu Suomen maahanmuuttostrategia määrittää pitkäjänteisiä linjauksia maahanmuuttopolitiikalle. Strategian keskeinen viesti on se, että Suomeen muuttavat ja asettuvat ihmiset on otettava mukaan rakentamaan maan tulevaisuutta. Heidät tulee nähdä osallisina ja aktiivisina toimijoita, ei vain palvelujen ja toimenpiteiden kohteena. Maahanmuuttostrategiassa tavoitteet on ryhmitelty kolmen suuntaviivan alle. Suuntaviivat ovat:

Suomi on turvallisesti avoin. Maahanmuuttostrategiassa muuttoliike nähdään mahdollisuutena. Ihmisten liikkuvuus synnyttää kansainvälisiä verkostoja ja tuo tullessaan uudenlaisia toimintatapoja.

Jokainen löytää paikkansa. Maahanmuuttopolitiikalla vaikutetaan siihen, että Suomeen tulijat voivat hyödyntää monipuolisesti osaamistaan ja osallistua yhteiskunnan rakentamiseen. Kotimaisten kielten oppimisella ja henkilökohtaisilla verkostoilla on suuri merkitys yhteiskuntaan osallistumisessa.

Moninaisuus on arkea. Strategiassa todetaan, että suomalaisen oikeusjärjestelmän ytimeen kuuluvat perustuslain mukaisesti ihmisarvon loukkaamattomuus, yksilön vapaus ja oikeudet sekä oikeudenmukaisuuden edistäminen. Nämä perusarvot luovat perustan moninaisuuden hyväksymiselle.

Kotouttamisohjelman tavoitteena on varmistaa, että maahanmuuttajat voivat elää ja osallistua kantaväestön kanssa yhdenvertaisina kuntalaisina Tuusulassa. Yhdenvertaisuuslain (21/2004) mukaan viranomaisilla on velvollisuus kaikessa toiminnassaan edistää yhdenvertaisuutta tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti sekä muuttaa olosuhteita, jotka estävät yhdenvertaisuuden toteutumista.

Maahanmuuttajien kotoutumisen tukeminen huomioidaan kunnan strategian tavoitteiden toimenpiteissä ja toimeenpanosuunnitelmissa. Erityisryhmien palvelutarpeiden (esim. kotoutujat, koulutuksen ulkopuolelle jääneet nuoret, pitkäaikaistyöttömät, asunnottomat, päihde- ja mielen-terveysongelmaiset) varhainen tunnistaminen kaikissa palveluissa tulisi muodostua yhä vakiintuneemmaksi tavaksi toimia. Asiakkaan tulisi saada tarvitsemansa apu ja tuki peruspalveluiden piirissä. Nämä toimet osaltaan vähentävät syrjäytymistä ja osattomuutta.

Tosiasiallisen yhdenvertaisuuden saavuttamiseksi tarvitaan positiivista erityiskohtelua eli sellaisten erityistoimenpiteiden suunnittelua, joiden avulla saavutetaan maahanmuuttajataustaisten asukkaiden yhdenvertaisuus (SM003:00/2009). Tietyn ryhmän erityiskohtelu ei saa johtaa muiden ryhmien syrjimiseen. Positiivinen erityiskohtelu tulee perustella hyvin ja mitoittaa pyrityn tavoitteen kannalta.

Vuoden 2011 kotoutumislaki (laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010) korostaa viranomaisten veloitetta antaa opastusta, ohjausta ja neuvontaa kotoutumisprosessin alkuvaiheessa. Maahanmuuttajien neuvonta ei kuulu pelkästään sosiaali- ja terveystoimen järjestettäväksi, vaan kunnan kaikki toimialat joutuvat osaltaan ottamaan vastuuta kotoutumisasiassa.

Maahanmuuttajien kotoutumiseen liittyvät valmiudet ja palvelutarpeet poikkeavat toisistaan hyvin paljon. Pakolaiset ja turvapaikanhakijat tarvitsevat laaja-alaista tukea kotoutumiseensa, kun

taas erimittaisin työsopimuksin ja opiskelijoiksi tulevat tarvitsevat lähinnä neuvontaa ja ohjausta kunnan peruspalvelujen käyttöön. Maahanmuuton alkuvaiheessa kaikki tarvitsevat suomen kielen opiskelumahdollisuuksia sekä kulttuuriin perehdyttämistä. Maahanmuuttajien integrointi työelämään tulee nähdä oleellisena kotouttamisen työvälteenä. Tämän avulla ennaltaehkäistään maahanmuuttajien pitkäaikaistyöttömyyden syntymistä ja edistetään työllisyyttä.

Kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestetään osana kunnallisia palveluja, työ- ja elinkeinohallinnon palveluina sekä muina kotoutumista edistävinä toimenpiteinä. Maahanmuuttajien kotoutumisen tukeminen on **monialaista yhteistyötä**, jossa kunta ja TE -toimisto ovat keskeisimmät vastuunkantajat.

Maahanmuuttajien kotoutumisen kehittämisessä, suunnittelussa ja seurannassa **kunnalla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu**. Kunnan on laadittava kotoutumisen edistämiseksi ja monialaisen yhteistyön vahvistamiseksi kotouttamisohjelma. Kunta vastaa kotouttamisohjelman toimeenpanosta, kehittämisestä sekä seurannasta. Kotouttamisohjelma hyväksytään valtuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran valtuustokaudessa. Ohjelma otetaan huomioon kuntalain (410/2015) 110 § mukaista talousarvioita ja -suunnitelmaa laadittaessa. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010, 32§).

Tuusulan edellisen kotouttamisohjelman kunnanvaltuusto hyväksyi vuonna 2006. Ohjelma tarkastetaan ja se laaditaan uudistuneen kotouttamislain (1386/2010) mukaiseksi. Kotouttamisohjelma on laadittu yhteistyössä kunnan ja kunnassa keskeisten maahanmuuttajatyötä tekevien tahojen sekä TE-toimiston, Kelan, poliisin, seurakunnan kanssa. Ohjelman pohjana käytetään Kuuma-kuntien yhdessä työstämää kotouttamisohjelman runkoa. Maahanmuuttajien näkemyksiä ja kokemuksia kotoutumista tukevien palvelujen tarpeista on koottu erilaisissa tilaisuuksissa ja asiakastapaamisissa.

Kotouttamisohjelma on yksi kunnan hyvinvointisuunnitelman alaohjelmista. Kotouttamisohjelmaan kirjataan tavoitteet ja niiden toteutumisesta raportoidaan hyvinvointikertomuksen yhteydessä. Ohjelma sisältää sekä uusia että käynnissä olevia toimenpiteitä. Tavoitteissa painotetaan alkuvaiheen ohjausta, neuvontaa ja tiedottamista sekä kotouttamistyön koordinoitua. Yhteistyökumppanuuksia vahvistetaan niin kunnan sisällä kuin kunnan ulkopuolisten toimijoiden kesken. Toimijoiden rooleista ja tehtävistä sovitaan päällekkäisten toimenpiteiden ja toimintojen välttämiseksi.

Kotoutuminen on kaksisuuntainen prosessi. Kunnan alueella toimivat järjestöt haastetaan kehittämään omaa toimintaansa, jotta myös maahanmuuttajat voisivat yhä enemmän osallistua ja vaikuttaa muiden kuntalaisten rinnalla kaikessa toiminnassa. Maahanmuuttajien oma aktiivisuus on merkittävää kotoutumisen onnistumisessa. Maahanmuuttajien ja pakolaisten vastaanottoon liittyvät vastuut ja tehtävät rakennetaan tarvetta vastaaviksi.

Maahanmuuttajien oikeudet suomalaisen yhteiskunnan palveluihin ja etuuksiin määräytyvät myönnetyn oleskeluluvan perusteella. Keskeisiä lakeja oikeuksien kannalta ovat laki kotoutumisen edistämisestä, kotikuntalaki, sosiaali- ja terveydenhuoltolainsäädäntö, erityisesti sosiaalihuoltolaki ja toimeentulotukilaki.

Ulkomaalaislaki ja Suomen solmimat kansainväliset sopimukset säätelevät ulkomaalaisten maahan-tuloa, oleskelu- ja työluvan myöntämistä sekä maasta lähtöä. Tärkeimmät Suomea sitovat sopimukset ovat ihmisoikeuksien julistus, YK:n vuoden 1951 pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus ja sen lisäpöytäkirja vuodelta 1967. Maahanmuuttajalta edellytetään oleskelulupa ja turvapaikanhakijalta rekisteröitymistä turvapaikanhakuprosessiin, jonka hallinnointi kuuluu sisäasiainministeriölle.

Pakolaiset, turvapaikanhakijat ja jossain määrin myös paluumuuttajat kuuluvat siihen maahanmuuttajaväestöön, joka on edellä mainittujen lakien lisäksi myös erityislainsäädännön ja valtioneuvoston päätösten piirissä. Kunnan jokainen viranomainen vastaa kuitenkin omalla toimialallaan myös heidän palveluistaan.

Maahanmuuttajien määrä on viime vuosina lisääntynyt niin Suomessa kuin muuallakin maailmassa ja samalla siirtolaisuudesta ja pakolaisuudesta on tullut yksi ajankohtaisimmista kansainvälisistä ilmiöistä. Vaikka pakolaistaustaisten osuus ulkomaalaisista on pieni, ymmärretään maahanmuuton usein tarkoittavan vain pakolaisia ja turvapaikanhakijoita. Maahanmuuttajat ovat kuitenkin hyvin heterogeeninen ryhmä erilaisine koulutustaustoineen ja tarpeineen. Ulkomaalaisten määrä on noussut myös Tuusulassa, mikä yhdessä tulevina vuosina mahdollisesti uhkaavan työvoimapulan kanssa tuo tarpeen tarkastella kuntamme rakenteita ja palvelujärjestelmiä. Turvapaikanhakijoiden kasvanut määrä asettaa kuntien vastaanottotyölle uusia vaatimuksia, kun kuntiin muuttaa oleskeluluvan saaneita joko hallitusti kunnan vastaanottosopimuksen mukaisesti tai hallitsemattomasti vapaan muutto-oikeuden perusteella löydettyään itse kunnasta asunnon.

Syyskuussa 2011 astui voimaan uusi laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010). Uuden kotoutumislain lähtökohtana on vastata maahanmuutossa tapahtuneisiin muutoksiin. Lain mukaan kaikille

oleskeluluvan saaneille ja oleskeluoikeutensa rekisteröineille henkilöille annetaan perustietoa yhteiskunnasta ja ohjausta palveluista. Lain tarkoituksen on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajien mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan.

Lakiuudistuksen keskeiset kohdat:

- Kotouttamislaissa huomioidaan kaikki eri syistä Suomeen muuttavat henkilöt
- Kotoutumisen kaksisuuntaisuutta edistetään. Kotoutuminen edellyttää maahanmuuttajien ja kantaväestön vuorovaikutusta ja yhteistä toimintaa
- Kotouttamistoimenpiteiden vaikuttavuutta lisätään ja niiden seuranta parannetaan.
- Alkuvaiheen ohjausta parannetaan. Maahantulon alkuvaiheessa on tärkeää saada tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta, oikeuksista ja velvollisuuksista sekä neuvontaa kielikoulutuksesta ja työnhausta
- Haavoittuviin ryhmiin kuuluvien syrjintää ehkäistään. Haavoittuviin ryhmiin kuuluvat esimerkiksi vammaiset, vanhukset ja vaikeassa tilanteessa elävät naiset ja lapset.
- Maahanmuuttajien osallisuutta lisätään.
- Pakolaisten hallittua kuntiin sijoittamista vahvistetaan.

Lilla selkiinnytetään viranomaisten työnjakoa ja vastuita kaikilla hallinnon tasoilla. Paikallistasolla kunnan ja työvoimatoimistojen yhteistyötä tehostetaan sekä yleisellä tasolla että yksittäisten maahanmuuttajien kotouttamisessa. Tarkoituksena on, että kunta ja työvoimatoimisto kokoaisivat yhtenäisen palvelujen ja toimenpiteiden kokonaisuuden, jossa sekä julkisten että myös yksityisten tahojen palvelut ja toimenpiteet täydentäisivät toisiaan.

2. Maahanmuuttajat Tuusulassa

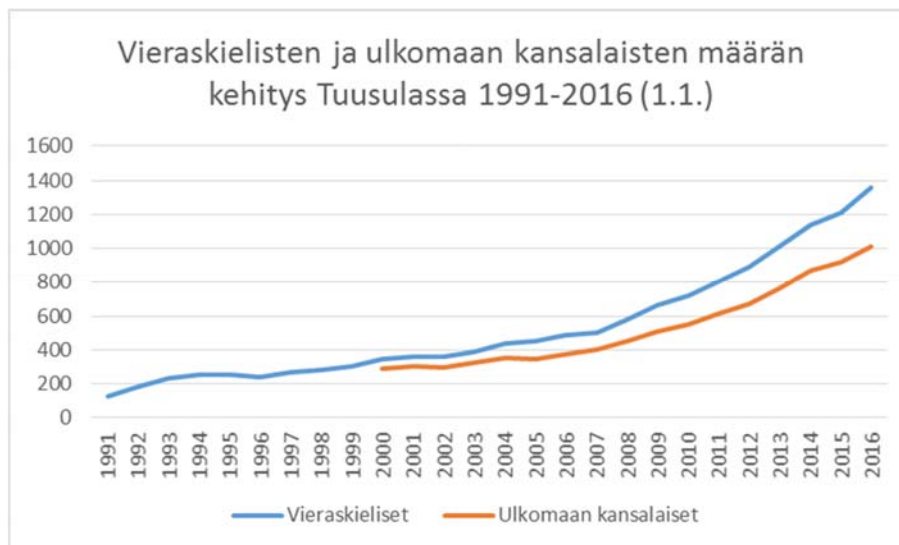
Maahanmuuttajat ovat pysyvä osa eurooppalaista ja suomalaista yhteiskuntaa. Vuoden 2014 tilastojen mukaan EU:n jäsenmaista haki turvapaikkaa 625 920 henkilöä. Heistä suurin osa, yli 122 000, oli kotoisin Syyriasta. Seuraavaksi eniten turvapaikanhakijoita tuli Afganistanista, Kosovosta, Eritreasta ja Serbiasta. Suomesta turvapaikkaa haki 3 651 henkeä. He olivat useimmin Irakista (826), Somaliasta (411), Ukrainasta (302) ja Afganistanista (205). Vuonna 2015 tilanne muuttui myös Suomen osalta, kun turvapaikanhakijoita saapui 32 478. Heistä suurin osa, yli 20 000, saapui Irakista ja yli 5 000 Afganistanista.

Eniten ulkomaalaisia asuu pääkaupunkiseudulla. Maahanmuuttajamäärä lisääntyy nopeasti myös pääkaupungin läheisyydessä olevissa kunnissa. 31.12.2015 Tuusulan asukasluku oli tilastokeskuksen mukaan 38 459, joista ulkomaan kansalaisia oli 1010 (2,6 %). Äidinkielenään muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea puhuvia oli Tuusulassa 1358, eli 3,5 % tuusulalaisista. Suurimmat ulkomaalaisryhmät ovat virolaiset ja venäläiset. Suurin osa maahanmuuttajista on tullut tänne työn tai avioliiton perusteella. Pieni osa Tuusulan maahanmuuttajista on pakolaisina aikanaan Suomeen tulleita. Kunta on vastaanottanut pakolaisia vuonna 1991 (10 henkeä) ja vuonna 1992 (21 henkeä).

Lähtitulevaisuudessa myös Tuusulassa on varauduttava maahanmuuttajien kasvavaan määrään, kun turvapaikanhakijoina vuonna 2015 Suomeen tulleiden oleskelulupahakemukset saadaan käsiteltyä.

2.1 Äidinkielen ja kansalaisuuden perusteella koottuja tilastoja Tuusulasta

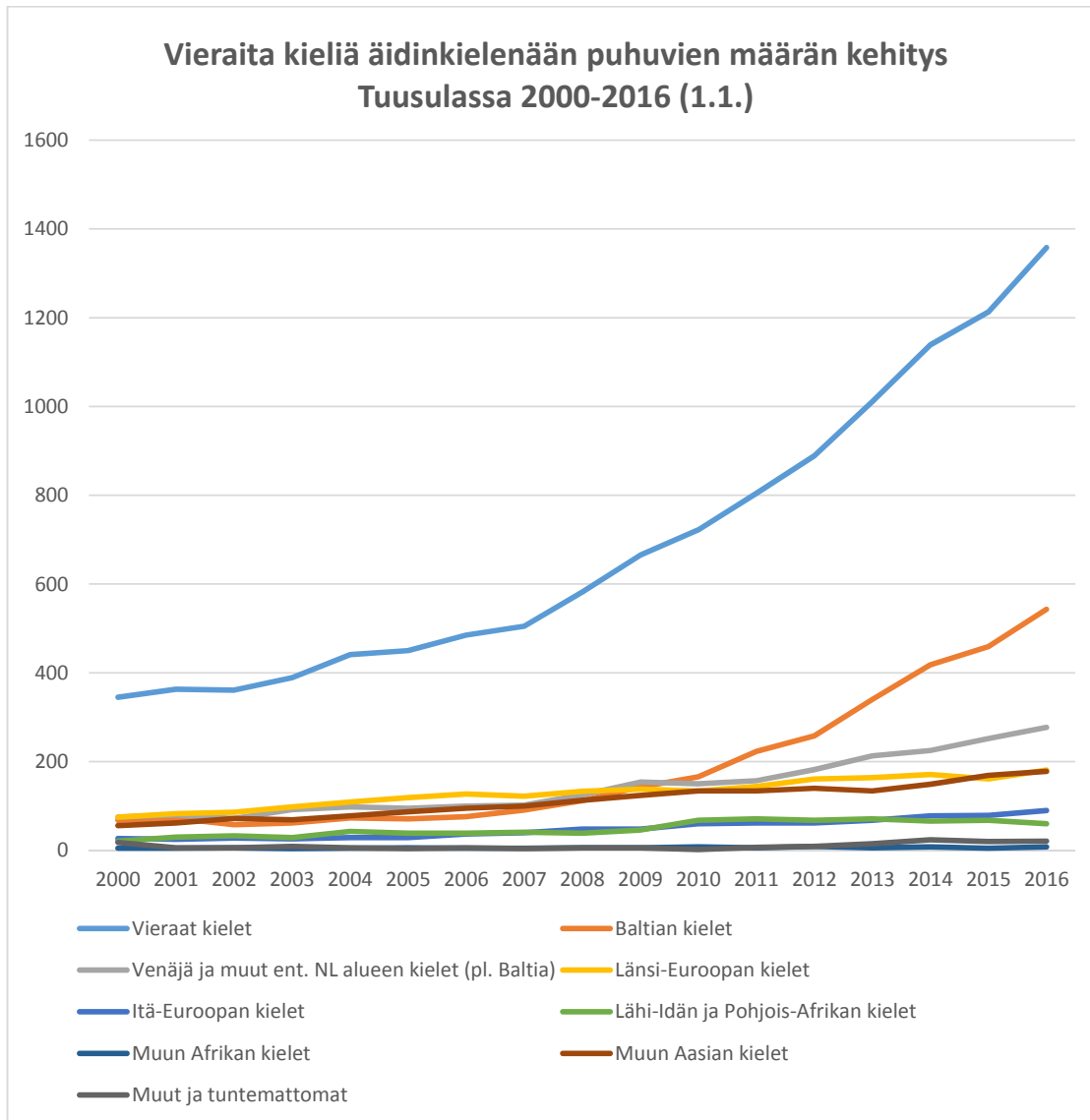
Tuusulassa asuvien vieraskielisten puhumien äidinkielten määrä on kasvanut 2000-luvulla alle kolmestakymmenestä eri äidinkielestä yli viiteenkymmeneen eri äidinkieleen.

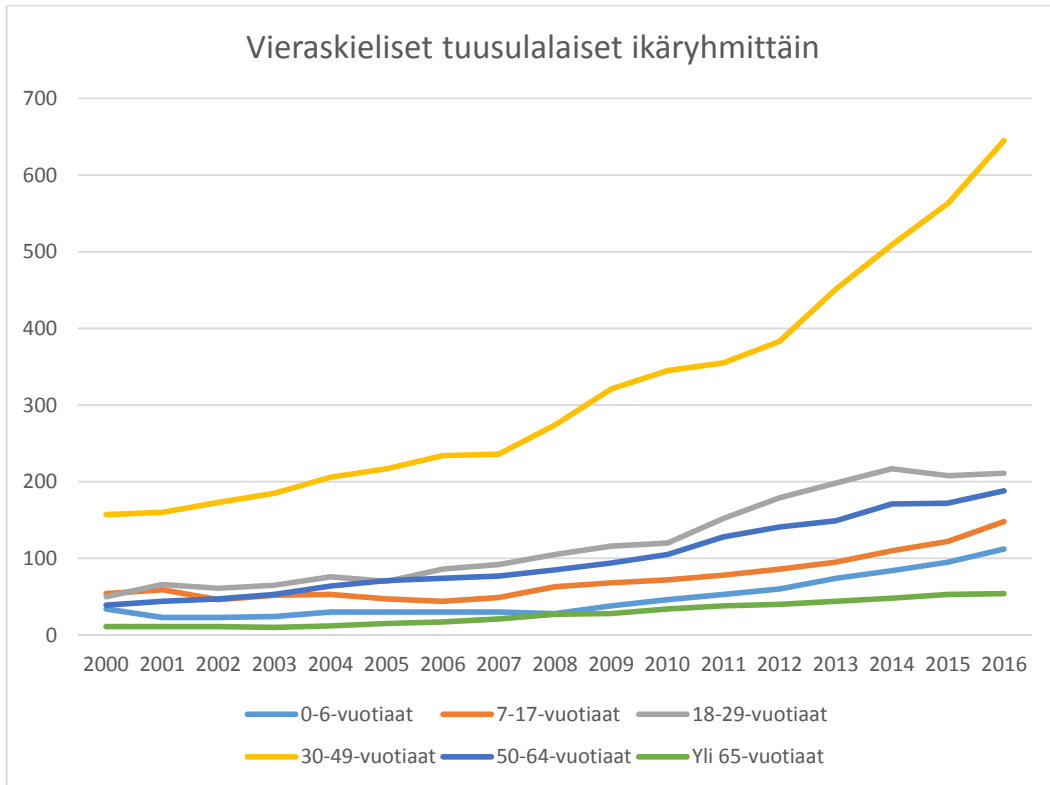
Kuvio 1. Vieraskielisten ja ulkomaan kansalaisten määrän kehitys Tuusulassa vuosina 1991–2016 (1.1.).

Vuodesta 1991 vieraskielisten määrä Tuusulassa on noussut reilusta sadasta (1991: 124) lähes tuhanteen neljäänsataan henkeen (2016: 1358).

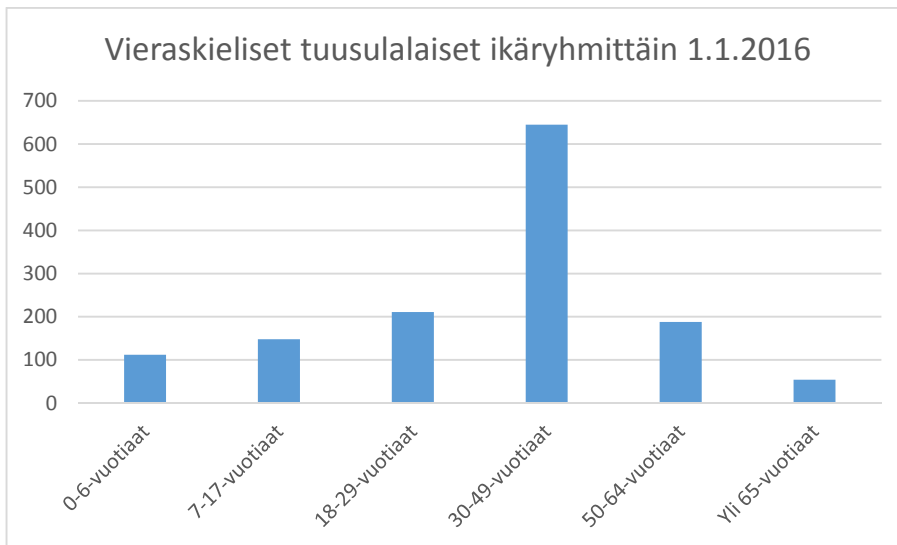
Ulkomaan kansalaisten määrä Tuusulassa on noussut vuodesta 2000 (290) yli seitsemällisadalla hengellä kuudessatoista vuodessa. 1.1.2016 Tuusulassa asui 1010 ulkomaan kansalaista.

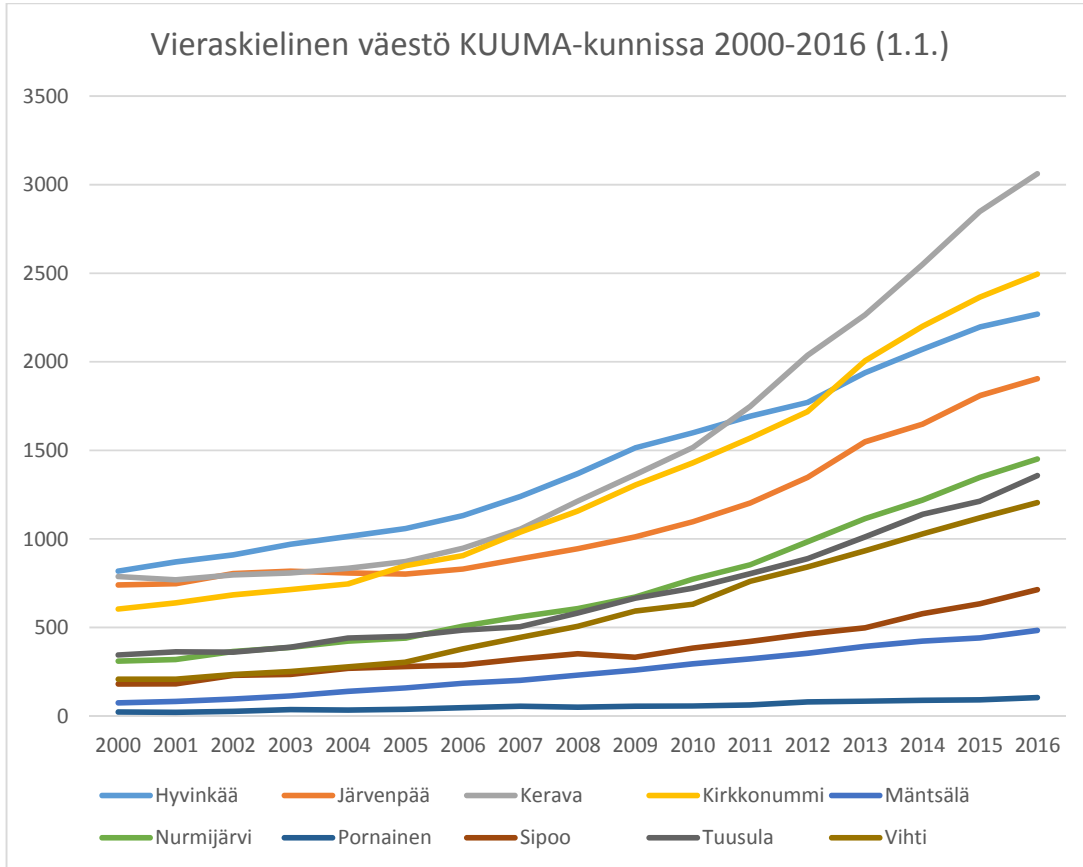
Kuvio 2. Vieraat kieliä äidinkielenään puhuvien määrän kehitys vuosina 2000–2016 (1.1.)

Kuvio 3. Vieraskieliset tuusulalaiset ikäryhmittäin vuosina 2000–2016 (1.1.)

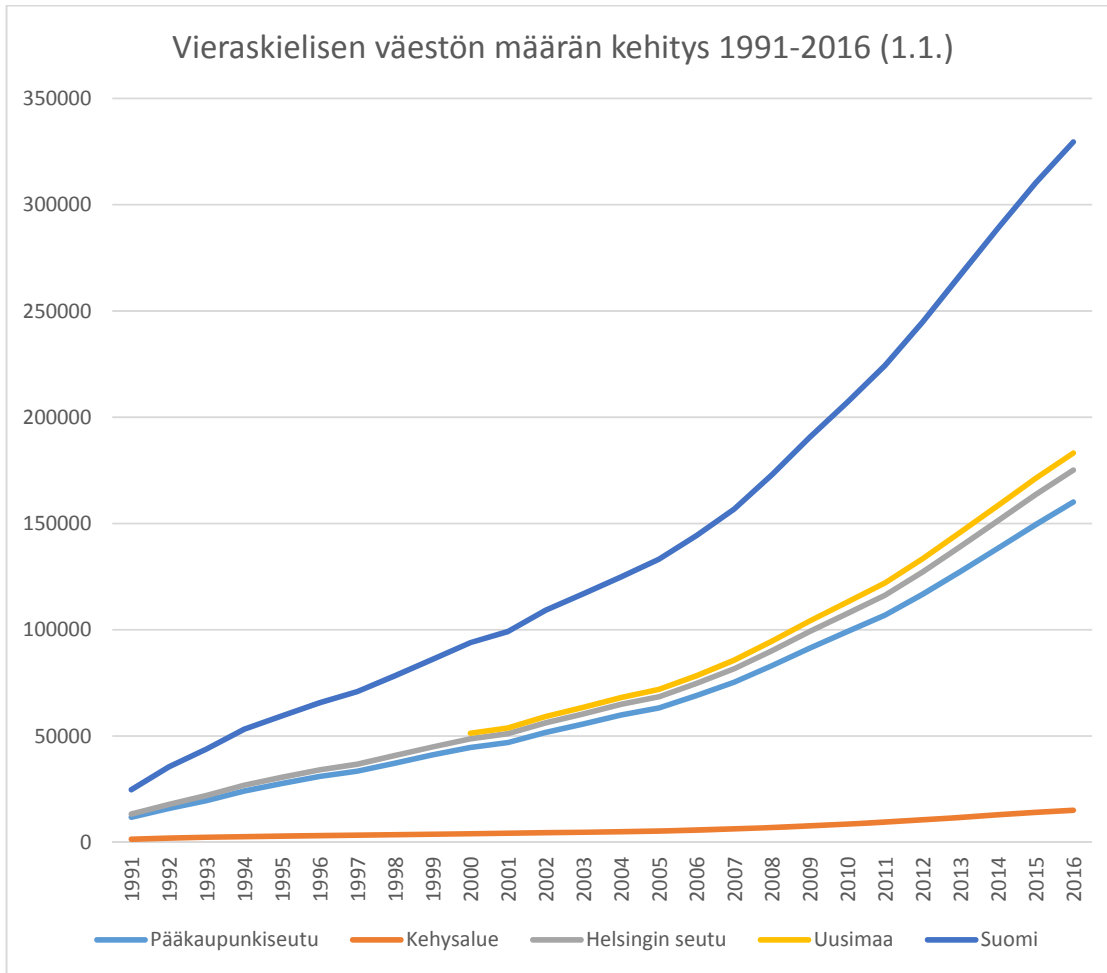

Kuvio 4. Vieraskieliset tuusulalaiset ikäryhmittäin 1.1.2016

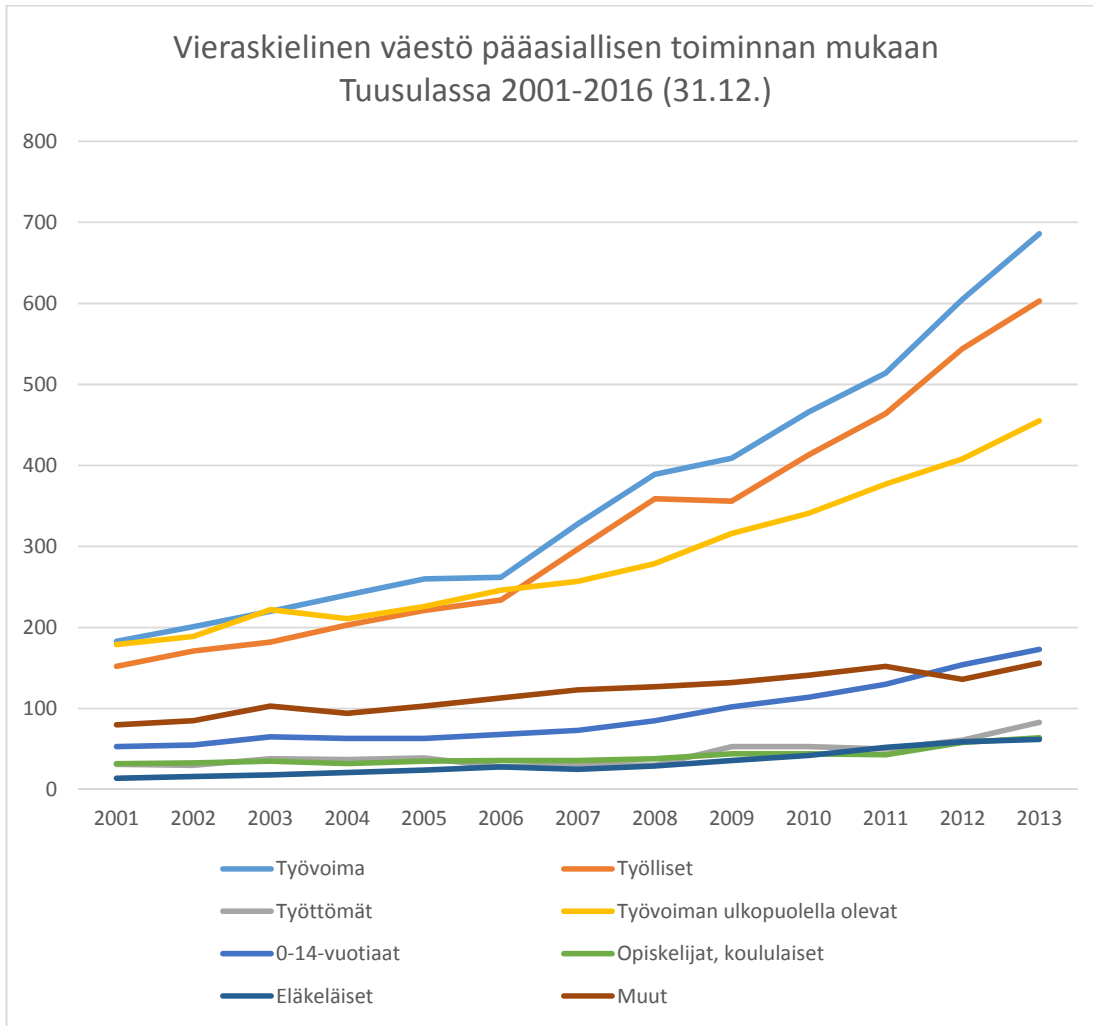

Kuvio 5. Vieraskielinen väestö KUUMA-kunnissa 2000–2016 (1.1.)

KUUMA-kunnissa asui 1.1.2016 vieraskielistä väestöä eniten Keravalla (3062 henkeä), Kirkkonummella (2495), Hyvinkäällä (2269) ja Järvenpäässä (1904). Nurmijärvellä (1451), Tuusulassa (1358) ja Vihdissä (1205) vieraskielistä väestöä on selvästi vähemmän. Kaikista vähiten heitä oli Sipoossa (714), Mäntsälässä (483) ja Pornaisissa (104).

Kuvio 6. Vieraskielisen väestön määrän kehitys vuosina 1991–2016 (1.1.) Suomessa, Uudella- maalla, Helsingin seudulla, Kehysalueella ja Pääkaupunkiseudulla.

Kuvio 8. Vieraskielinen väestö pääasiallisen toiminnan mukaan Tuusulassa vuosina 2001-2016 (31.12.).

3. Kotouttamistyön käsitteitä

Maahanmuuttaja on yleiskäsite kuvaamaan henkilöä, joka oleskelee maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnetyllä luvalla tai jonka oleskeluoikeus on rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti

Pakolainen on henkilö, joka on kotimaansa ulkopuolella ja jolla on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa kotimaassaan vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen johdosta.

Turvapaikanhakija on henkilö, joka pyytää oleskeluoikeutta ja suojaa vieraasta maasta. Turvapaikanhakijan pakolaisuus todetaan vasta hakemukseen annetulla päätöksellä.

Kiintiöpakolainen on henkilö, jolla on YK:n pakolaisasiain päävaltuutetun (UNHCR) myöntämä pakolaisen asema ja jolle on myönnetty maahantulolupa vuosittain valtion tulo- ja menoarvion yhteydessä päätettävän pakolaiskiintiön puitteissa.

Paluumuuttaja on ulkosuomalainen, joka on pitemmän tai lyhyemmän ajanjakson asunut Suomen rajojen ulkopuolella ja palaa takaisin Suomeen (esim. Ruotsin suomalaiset, Viron ja entisen Neuvostoliiton suomalaiset mm. inkeriläiset)

Paluumuuttajana pakolainen on henkilö, joka palaa kotimaahansa, jos olosuhteet kotimaassa ovat muuttuneet siten, että sinne on mahdollisuus palata ja paon syyt ovat poistuneet.

Kotouttamisella tarkoitetaan kotoutumisen monialaista edistämistä ja tukemista viranomaisten ja muiden tahojen toimenpiteillä ja palveluilla

Kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttajien ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla kun tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen

Kotoutumistuki on kotouttamislain piirissä olevan maahanmuuttajan etuus, joka muodostuu kelan maksamasta työmarkkinatuesta ja kunnan tarpeen mukaan maksamasta toimeentulotuesta

Integroituminen, "kotoutuminen", Integroituminen on prosessi, jossa maahanmuuttajat osallistuvat yhteiskunnan taloudelliseen, poliittiseen ja sosiaaliseen elämään. He ylläpitävät ja kehittävät omaan kulttuuriinsa ja etnisyyteen liittyviä tärkeitä pitämiään asioita. Integroituminen edellyttää myös sopeutumista sekä vähemmistöltä että valtaväestöltä. Kotoutuminen on maahanmuutto- ja pakolaispoliittisen toimikunnan ehdottama käsite korvaamaan integraatiokäsitettä.

Kotoutumissuunnitelma on maahanmuuttajan henkilökohtainen suunnitelma. Siinä voidaan sopia suomen tai ruotsin kielen opiskelun, työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen, omaehtoisen koulutuksen, ammatinvalinnanohjauksen ja kuntoutuksen, työharjoittelun, työelämävalmennuksen, valmistavan opetuksen, lasten ja nuorten kotoutumisen tukemisesta sekä muiden kotoutumista tukevien toimenpiteiden järjestämisestä ja niihin osallistumisesta. Kotoutumissuunnitelma tulee tehdä yhdessä maahanmuuttajan kanssa kahden kuukauden kuluessa oikeuden syntymisestä. Oikeus kotoutumissuunnitelmaan voi kestää viisi vuotta, jos se perustellusta syystä on tarpeen.

4. Tuusulan kotouttamisohjelman linjaukset

Kotoutumislain ja siihen perustuvan kotouttamisohjelman tarkoituksena on tukea ja edistää maahanmuuttajan mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Tavoitteena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kanssa. Kunnan palvelut ovat kaikille yhteiset. Kotoutumista tukevat palvelut ovat kokonaisuus, jossa mukana on julkisen sektorin, järjestöjen ja vapaaehtoistyön palveluntuottajia sekä toimijoita. Raskaista ja rajatuille ryhmille suunnatuista sosiaalipalveluista siirrytään kohti kevyempiä ja joustavampia palveluita kuten neuvontaa ja ohjausta. Näiden lisäksi maahanmuuttajien kotoutumista ja osallisuutta edistetään järjestämällä tarvelähtöisesti erityispalveluja.

- Kotoutumisen tukemisessa tulee keskittyä siihen, miten maahanmuuttajat voivat nopeasti päästä opiskelemaan, työelämään, osalliseksi suomalaista yhteiskuntaa ja ymmärtää vastaanottajamaan tavat, traditiot ja arvomaailman.
- Tavoitteena on, että maahanmuuttajat käyttävät itsenäisesti julkisia palveluja erityispalvelujen sijasta tehokkaan alkuvaiheen kotoutumisen jälkeen.
- Huomioidaan kunnassa asuvien maahanmuuttajien tarpeet sekä parannetaan heidän kotoutumistaan riippumatta maahanmuuton syistä.
- Edistetään Tuusulaan muuttaneiden maahanmuuttajien kotoutumista kuntaan yhteistyössä kunnan eri toimialojen, työ- ja elinkeinotoimiston, kansaneläkelaitoksen, maahanmuuttajayhdistysten, kunnassa toimivien järjestöjen ja yhdistysten sekä kuntalaisten kanssa.
- Tuetaan vuorovaikutuksen, osallisuuden ja hyvien suhteiden lisääntymistä kantaväestön ja ulkomaalaistaustaisten asukkaiden kesken sekä ennaltaehkäistään syrjintää ja rasismia.
- Tuetaan maahanmuuttajien asumista, suomen kielen oppimista, koulutusta, työllistymistä ja osallistumista kulttuuri- ja vapaa-ajan toimintaan.
- Maahanmuuttajataustaisten asukkaiden ja yhteisöjen kanssa kiinnitetään erityistä huomiota kulttuurien väliseen vuorovaikutukseen ja kotoutumisen kaksisuuntaisuuden mahdollistavien toimenpiteiden ja rakenteiden luomiseen sekä toisaalta kyseessä olevien yhteisöjen tukemiseen oman kielen ja kulttuurin säilyttämiseksi. Myös yleisen asenneilmaston myönteisyyteen vaikuttaminen on tärkeää maahanmuuttajien osallisuuden mahdollistamiseksi.

5. Kotouttamistyön keskeiset tehtävät

Kotoutumisen onnistuminen edellyttää maahanmuuttajilta aktiivista osallistumista yhteiskunnassa toimimiseen tarvittavien tietojen ja taitojen hankintaan mm. suomen kielen opiskelu, yhteiskunnan toimintatapojen ja kulttuurin tuntemus. Maahanmuuttajat ovat kotouttamistoimenpiteiden piirissä pääsääntöisesti kolme ensimmäistä maassaolovuottaan. Kotoutumisaikaa voidaan jatkaa erityistilanteissa kahdella vuodella. Tänä aikana maahanmuuttajien kotoutumista tuetaan tehostetuilla toimenpiteillä, joilla pyritään edistämään maahanmuuttajien mahdollisuutta osallistua yhteiskunnan eri toimintoihin sen tasavertaisena jäsenenä.

Toimenpiteillä pyritään myös ennaltaehkäisemään maahanmuuttajien syrjäytymistä ja eristäytymistä. Alkuvaiheen kotouttamistoimien järjestämisessä kunta toimii tiiviissä yhteistyössä työvoimaviranomaisten, kansaneläkelaitoksen sekä muiden toimijoiden kanssa.

Kotoutuminen on vuosia kestävä prosessi, joka vaatii maahanmuuttajalta omaa aktiivisuutta ja vastuunottoa, mutta myös yhteiskunnalta suvaitsevaisuutta ja yhteistyökykyä.

5.1 Kotouttamista tukeva viestintä ja tiedottaminen

Kunnan on lakisääteisesti huolehdittava osaltaan maahanmuuttajien alkuvaiheen ohjauksesta, neuvonnasta ja tiedottamisen toteutumisesta sekä perustiedon antamisesta suomalaisesta yhteiskunnasta. (1386/2010, 7§) Viestintäkäytäntöjä yhtenäistetään ja tarvittava tieto pyritään saamaan kaikkien sitä tarvitsevien ulottuville.

Kunnan ja TE-toimiston sekä muiden viranomaisten on annettava maahanmuuttajille opastusta, ohjausta ja neuvontaa kotoutumista edistävästä toimenpiteistä, palveluista ja työelämästä. Viestinnän vaikeuskertoimia lisäävät kieli- ja kulttuurierot. Lisäksi viestinnän kohderyhmiä voi olla useita (esim. eri kieliryhmät). Alkuvaiheen viestinnässä avainasemassa ovat kohtaamiset.

Maahanmuuttoon ja maahanmuuttajiin liittyvää tietoutta tarvitsee myös kantaväestö sekä kotoutumistyötä tekevät tahot. Avoimella viestinnällä halutaan vaikuttaa kuntalaisten asenteisiin suvaitsevaisuuden lisäämiseksi.

Viestinnän ja tiedottamisen yhtenä tehtävänä on ylläpitää osaltaan kulttuurien välistä vuoropuhelua. Onnistunut viestintä toimii parhaimmillaan siltana maahanmuuttajien ja suomalaisen yhteiskunnan välillä.

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho
<p>Tuusulassa asuva maahanmuuttaja saa riittävästi tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta, kotikunnastaan ja palveluista.</p> <p>Maahanmuuttaja löytää tarvitsemansa palvelut</p>	<ul style="list-style-type: none"> Maahanmuuttajat saavat tarpeeksi kotouttamiseen liittyvää neuvontaa. Kunnan www-sivuja päivitetään vastaamaan paremmin maahanmuuttajien tarpeita. Sivuston kieliversioita kehitetään ja maahanmuuttajille kohdennettua informaatiota lisätään. 	Toimialat
Kunnan sisäisen viestinnän avulla jaetaan tietoa henkilöstölle ja tuetaan maahanmuuttajien kanssa tehtävää työtä	<ul style="list-style-type: none"> Kunnan intranettiin kootaan palveluiden keskeinen sisältö maahanmuuttajien kanssa työskenteleville. 	Kaikki toimialat palvelujensa osalta
Viestintä toimii siltana maahanmuuttajien ja suomalaisen yhteiskunnan välillä.	<ul style="list-style-type: none"> Kunnassa käydään avointa ja suvaitsevaa keskustelua maahanmuuttoa ja kotouttamista koskevista asioista. 	Asenneilmastosta huolehtiminen on kaikkien vastuulla.
Vakiinnutetaan viestintäyhteistyö eri yhteistyökumppaneiden kanssa kotouttamisen koordinoimiseksi.	<ul style="list-style-type: none"> Luodaan viestintäverkosto kotouttamisen yhteistyökumppaneiden kanssa. 	Toimialat yhteistyössä kotouttamiskumppaneiden kanssa

5.2 Alkuvaiheen ohjaus, alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelman laatimien

Alkukartoituksessa arvioidaan maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muita kotoutumisvalmiuksia sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden tarpeita, kuten elämäntilannetta ja siitä johtuvia palvelutarpeita. Alkukartoituksen pohjalta laaditaan tarvittaessa kotoutumissuunnitelma, joka laaditaan pääsääntöisesti yhteistyössä maahanmuuttajan, sosiaalitoimen edustajan ja TE-toimiston asiantuntijan kanssa.

TE-toimisto vastaa työnhakijoiksi ilmoittautuneiden alkukartoituksesta, kunnan vastuulla on työvoiman ulkopuolella olevien alkukartoitus (opiskelijat, kotona lapsiaan hoitavat vanhemmat ja eläkeläiset). Kunta voi käyttää myös ostopalvelua alkukartoituksen tekemiseen.

Kunta tai työ- ja elinkeinotoimisto käynnistävät alkukartoituksen perusteella kotoutumissuunnitelman laatimisen viimeistään kahden viikon kuluttua siitä, kun maahanmuuttajalle on tehty alkukartoitus. Kotoutumissuunnitelmaan kirjataan maahanmuuttajan kotoutumisaika, joka on enintään kolme vuotta. Sitä voidaan pidentää esim. sairauden vuoksi viiteen vuoteen.

Alkukartoituksessa arvioidaan maahanmuuttajan ja hänen perheensä

- luku- ja kirjoitusvalmiudet
- kielitaidot
- opiskelunvalmiudet ja -edellytykset
- aikaisempi koulutus ja työkokemus
- pätevyys jollakin erityisalalla ja muut vahvuudet
- omat toiveet työn ja koulutuksen suhteen
- elämäntilanne, terveydentila ja niiden mukaiset palvelutarpeet

Kunta ja työ- ja elinkeinotoimisto laativat alkukartoituksen perusteella kotoutumissuunnitelman yhdessä maahanmuuttajan kanssa. Perustellusta syystä kunta ja maahanmuuttaja tai työ- ja elinkeinotoimisto ja maahanmuuttaja voivat kuitenkin laatia kotoutumissuunnitelman keskenään. Kotoutumissuunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon maahanmuuttajan omat kotoutumista edistävät tavoitteet. Kotoutumissuunnitelma ja maahanmuuttajalle laaditut muut asiaan liittyvät suunnitelmat on sovittava yhteen. Suunnitelmassa huomioidaan mahdollisuuksien mukaan koko perheen tilanne ja palvelujen tarve. Kotoutumissuunnitelman mukaiset toimenpiteet toteutetaan tarvittaessa monialaisena yhteistyönä. (1386/2010, 13§)

Kuntaan muuttaneille maahanmuuttajille annetaan kotoutumiseen liittyvää informaatiota. Maahanmuuttajaa opastetaan väestörekisteriin rekisteröinnissä sekä muissa muuttoon ja asumiseen liittyvissä asioissa. Uudelle kuntalaiselle kerrotaan kunnan palveluista ja hänet ohjataan tarvittavien palveluiden piiriin. Maahanmuuttajalle kerrotaan myös seurakunnan palveluista ja SPR:n sekä MLL:n toiminnasta sekä vapaaehtoistoiminnasta esim. Järvenpäässä toimivan monikulttuurisen kohtauspaikka Ringin toiminnasta. Maahanmuuttajaa ohjataan löytämään yhteys Keski-Uudellamaalla mahdollisesti asuviin saman etnisen ryhmän jäseniin, jotka omalta osaltaan auttavat kotoutumisessa.

Toimeentulotukea hakevan maahanmuuttajan kanssa kotoutumista edistävänä toimenpiteenä laaditaan kotoutumissuunnitelma yhteistyössä työvoimatoimiston ja tarpeen mukaan muiden tahojen kanssa. Kotoutumistuki on maahanmuuttajalle kotoutumissuunnitelman aikaisen toimeentulon turvaava tuki, joka muodostuu työmarkkinatuesta ja toimeentulotuesta. Kotoutumistuki myönnetään toimeentulotukena, kun maahanmuuttajalle on vahvistettu kotoutumissuunnitelma, jos hän ei voi saada kotoutumistukea työmarkkinatukena ja on toimeentulotuen tarpeessa.

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho
Alkukartoitukset toteutuvat Keski-Uudellamaalla yhteisen mallin mukaisesti	<ul style="list-style-type: none"> • Osallistutaan alueen yhteisen alkukartoitusmallin työstämiseen 	Sosiaali- ja terveystoimiala/sosiaalipalvelut yhteistyössä toimialojen kanssa
Kotoutumista tuetaan moniammatillisella alkuvaiheen ohjauksella ja neuvonnalla sekä varmistamalla maahanmuuttajan osallistuminen kotoutumista tukeviin palveluihin heti maahantulon jälkeen	<ul style="list-style-type: none"> • Kunta tekee alkukartoituksen työvoiman ulkopuolella oleville maahanmuuttajille • Kotoutumissuunnitelmassa huomioidaan koko perhe • Kotoutuja ohjataan palvelutarpeensa mukaisesti työllistymistä edistäviin palveluihin 	Sosiaali- ja terveystoimiala/sosiaalipalvelut yhteistyössä toimialojen kanssa

5.3 Varhaiskasvatusikäisten kotoutumisen tukeminen

Varhaiskasvatuspalveluiden piirissä oli vuoden 2015 alussa n. 2120 lasta, joista 60 lapsella äidinkieli on joku muu kuin suomi tai ruotsi.

Maahanmuuttajaperheitä ohjataan hakemaan päivähoito- tai varhaiskasvatuskerhopaikkaa lapsen suomen kielitaidon kehittämisen ja suomalaiseen kulttuuriin tutustumisen edistämiseksi. Tarvittaessa varhaiskasvatuksen erityisopettaja on mukana, kun maahanmuuttajalapselle suunnitellaan päivähoitopaikkaa. Päivähoidon aloitusvaiheessa lapselle voidaan myöntää kahdenpaikkaisuus kuuden kuukauden ajalle. Tänä aikana arvioidaan lapsen tuen tarve ja hänelle laaditaan Suomi toisena kielenä -suunnitelma (S2-suunnitelma). S2-opetusta annetaan päiväkotien kasvattajatiimeissä ja varhaiskasvatuksen erityisopettaja tukee henkilöstöä kasvatus- ja opetustyössä.

Maahanmuuttajaperheitä ohjataan käyttämään kaikissa kuntakeskuksissa toimivien perhekeskusten palveluja. Avoimet varhaiskasvatuspalvelut, sen eri työmuodot, ovat sekä helposti saavutettavissa ja muokattavissa perheiden prosessien ja tarpeiden mukaisiksi.

Lähivuosina kehitetään varhaiskasvatuksen, neuvolan ja sosiaalityön välistä yhteistyötä ja asiakasohjausta. Toimiva asiakasohjaus varmistaa tehtävän työn ammatillisuuden ja suunnitelmallisuuden sekä vastuut.

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho
Perheen ja lapsen kotouttaminen, kasvatuskumppanuuden vahvistaminen ja osallisuuden lisääminen	<ul style="list-style-type: none"> Vanhempia ohjataan varhaiskasvatuspalveluiden piiriin Päivähoidossa toteutetaan kasvatuskumppanuutta 	Kasvatus- ja sivistystoimi/varhaiskasvatuksen palveluohjaus sekä päivähoito
Toiminnallinen kaksikielisyys; lapsi oppii suomen kieltä ja pystyy käyttämään sitä kommunikoinnin välineenä	<ul style="list-style-type: none"> Suomi toisena kielenä (S2)-suunnitelma 	Kasvatus- ja sivistystoimi/varhaiskasvatus
Kehitetään varhaiskasvatuksen, neuvolan ja sosiaalityön välistä yhteistyötä ja asiakasohjausta	<ul style="list-style-type: none"> Sovitaan säännölliset tapaukset 	Kasvatus- ja sivistystoimi/varhaiskasvatus ja perheiden sosiaalipalvelut

5.4 Perusopetusikäisten kotoutumisen tukeminen

Tuusulan peruskouluissa opiskeli vuoden 2016 alussa noin 5 000 oppilasta, joista maahanmuuttajataustaisia oli noin 100 oppilasta. Heistä noin 80:llä on suomi toisena kielenä (S2) ja noin 20 oman äidinkielen opetuksessa.

Tuusulassa lapsi voi aloittaa koulunkäynnin perusopetukseen valmistavalla luokalla. Kun suomen kielen taidot ovat riittävät, tavoitteena on hänen siirtyminen yleisopetukseen lähikouluunsa. Ope-

tushallituksen suosittelema valmistavan opetuksen luokan ryhmäkoko on n. 10 oppilasta. Valmistavan opetuksen luokkia on yksi Hyökkälän koulussa. Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden määrän lisääntyessä on todennäköistä ryhmien määrän lisääntyminen ohjelmakauden aikana. Palveluiden järjestämisessä huomioidaan mahdollisuus kuntien väliseen yhteistyöhön.

Valmistavan opetuksen järjestämisessä voidaan vaihtoehtona käyttää niin sanottua inklusiivista valmistavaa opetusta, jossa oppilas on lähikoulussa tai esiopetuksessa päiväkodissa valmistavan oppilaan statuksella. Oppilas suorittaa opintoja valmistavan opetussuunnitelman mukaisesti henkilökohtaisen oppimissuunnitelman mukaan. S2-opettamisesta vastaa oppilaan oma opettaja tai koulun erityisopettaja tai muuten S2-opetukseen erikoistunut opettaja.

Parhaillaan on menossa opetussuunnitelman uudistaminen (OPS 2016). Opetussuunnitelman uudistamisen yhteydessä Tuusulassa kehitetään oppilaan mahdollisuutta saada lisää kielellistä ja muuta tukea omassa luokassa. S2-opetusjärjestelyjä kehitetään niin, että koulujen omat opettajat antavat enemmän S2-opetusta.

Vieraskielisten oppilaiden oman äidinkielen tai hänen kotonaan puhuman muun kielen opetukseen, saamen ja romanikielen opetukseen sekä ulkomailta hankitun kielitaidon ylläpitämiseksi voidaan järjestää oman äidinkielen opetusta mahdollisuuksien mukaan. Opetusryhmän muodostamiseksi täytyy olla vähintään neljä oppilasta lukuvuoden alussa (1777/2009). Lukuvuoden 2015–16 alusta on Tuusulassa aloitettu viron ja venäjän kielen opetus. Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden määrän lisääntymisen myötä on todennäköistä, että uusia opetusryhmiä oman äidinkielen ja uskonnon opetukseen tullaan muodostamaan ohjelmakauden aikana.

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho
Toiminnallinen kaksikielisyys: oppilas oppii suomen kieltä ja pystyy käyttämään sitä väliinäänä muuhun oppimiseen.	<ul style="list-style-type: none"> • Oppilas osallistuu valmistavaan opetukseen ja siirtyy opiskeluun yleisopetuksen luokassa. 	Kasvatus- ja sivistystoimi/opetuksen tulosityksikkö
Oppilas kotoutuu suomalaiseen peruskouluun ja yhteiskuntaan.	<ul style="list-style-type: none"> • S2- opetusta annetaan oppilaalle peruskoulun ajan. 	Kasvatus- ja sivistystoimi/opetuksen tulosityksikkö
Oppilas saa peruskoulun päättötodistuksen ja siirtyy toisen asteen opiskeluun.	<ul style="list-style-type: none"> • Tarvittavilla tukitoimilla ja oppilaanohjauksella tuetaan oppilaan opiskelua. • S2- opetusta annetaan oppilaalle peruskoulun ajan. • Oppilas osallistuu mahdolliseen oman äidinkielen opetukseen. 	Kasvatus- ja sivistystoimi/opetuksen, lukion ja kohdennetun nuorisotyön tulosityksiköt

5.5 Aikuisikäisten ja yli 16-vuotiaiden kotoutumisen tukeminen

Oppivelvollisuusiän ylittäneiden tuusulalaisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksesta vastaa Uudenmaan ELY-keskus, joka ostaa kotoutumiskoulutukset työvoimapolitiittisena toimenpiteenä. Kotoutumiskoulutuksen tavoitteena on saada maahanmuuttajalle sellaiset kielelliset ja yhteiskunnalliset valmiudet, joiden avulla maahanmuuttaja pystyy toimimaan työelämässä ja hakeutumaan opintoihin. Lisäksi Tuusulan kansalaisopistot tarjoavat vapaan sivistystyön oppilaitoksina aikuisille maahanmuuttajille kotoutumista edistävää suomen kielen koulutusta ja mahdollisuuden erilaiseen harrastustoimintaan. Vapaan sivistystyön oppilaitokset voivat olla kohtaamispaikkoja, jotka edistävät kahdensuuntaista kotoutumista.

Ennen ammatillista peruskoulutusta maahanmuuttaja voi osallistua valmistavaan koulutukseen. Valmistava koulutuksen laajuus on 20–40 opintoviikkoa, ja se kestää puolesta vuodesta yhteen vuoteen. Tätä koulutusta kutsutaan oppilaitoksissa yleensä NuMa-koulutukseksi, ja alueen oppilaitokset järjestävät tätä pääasiassa alle 29-vuotiaille. Valmistavan koulutuksen tavoitteena on parantaa opiskelijan kielitaitoa ja muita ammatillisissa opinnoissa tarvittavia valmiuksia ja elämänhallintaa. Valmistavassa koulutuksessa opiskellaan suomen tai ruotsin kieltä sekä matemaattisia ja yhteiskunnallisia aineita. Samalla tutustutaan eri ammatteihin ja ammatilliseen opiskeluun.

Maahanmuuttajat voivat suorittaa peruskoulun aikuislukioissa. Peruskoulun suorittaminen edellyttää vähintään tyydyttävää suomen kielen taitoa.

Tuusulan ohjaamo toimii myös alle 29-vuotiaiden maahanmuuttajien kanssa. Ohjaamosta nuori saa apua ja tukea opiskeluvaihtoehtoihin, asumiseen, talouteen ja elämänhallintaan liittyvissä kysymyksissä. Ohjaamon kautta nuori myös voi hakeutua etsivän nuorisotyön palveluihin.

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho
Suomenkielen taidon edistäminen	<ul style="list-style-type: none"> Suomea ulkomaalaisille 1 ja 2 -kurssit 	Kasvatus- ja sivistystoimi/kansalaisopisto
Lisätään kansalaistaitoja ja vahvistetaan sosiaalisia verkostoja	<ul style="list-style-type: none"> Osallistuminen opintoihin, joissa suomenkielen taito ei välttämätön 	Kasvatus- ja sivistystoimi/kansalaisopisto
Nuorille maahanmuuttajille peruskoulun päättötodistus	<ul style="list-style-type: none"> Tiivistetään oppilaanohjauksen yhteistyötä lähialueen eri oppilaitosten kesken 	Oppilaitokset ja Tuusulan Ohjaamo
Tuetaan työelämän ulkopuolella olevien maahanmuuttajien (kotiäidit, iäkkäät) yhteiskuntaan osallistumista järjestämällä suomen kielen opetusta ja muita kotouttamistoimia	<ul style="list-style-type: none"> Perhekeskustoiminta tukee maahanmuuttajien arjessa tapahtuvaa suomenkielen opettelua ja lisää yhteiskuntatietoutta ja mahdollistaa osallistumista. Tarpeen mukaan järjestetään suunnitelmallista, kohdennettua perhetyötä lapsiperheille sekä iäkkäille maahanmuuttajille. 	Kasvatus- ja sivistystoimi/varhaiskasvatus, kolmas sektori, perheiden tukipalvelut

5.6 Maahanmuuttajien työllistymistä tukevat toimenpiteet

Maahanmuuttajien työllisyysaste on Suomessa heikompi kaikissa ikäryhmissä kantaväestöön verrattuna. Maahanmuuttajista jää suurempi osa ilman perusasteen jälkeistä koulutusta kuin koko väestössä keskimäärin, mikä entisestään vaikeuttaa heidän pääsyään työmarkkinoille.

Suomenkielen oppiminen on avain suomalaiseen työelämään. Keski-Uudenmaan kunnissa aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutusta ei järjestetä kaikissa kunnissa. Toisena haasteena on kotoutumiskoulutuksen jälkeen opintoihin pääseminen. Oppilaitokset edellyttävät riittävää suomenkielen taitoa. Kuntien on tarkoituksenmukaista tehdä tiivistä yhteistyötä maahanmuuttajien opiskelemaan ohjauksen kanssa, jotta mahdollisimman moni aikuinen maahanmuuttaja ohjautuu tarpeisiinsa nähden sopivaan koulutukseen. Maahanmuuttajien työllistymisen tukeminen ja koulutuksiin ohjaaminen erilaisin käytännön toimenpitein on TE-hallinnon ja kuntien tehtävä.

Keski-Uudenmaan kunnilla, työvoimahallinnolla ja Kelalla on yhteinen Työvoiman monialainen yhteispalvelu (TYP), jonka alueellinen järjestäminen organisoitiin vuonna 2015 ja varsinainen toiminta käynnistyi vuonna 2016. Tavoitteena on poistaa työllistymisen esteitä hyödyntäen monialaista yhteistyötä. Painopistealueena nuorten lisäksi ovat maahanmuuttajat.

Tuusulan kunta sai lisäresursseja työllisyyden hoitoon vuonna 2015, kun kuntakehityksen ja tekniikan toimialalle palkattiin elinkeinopäällikkö ja 2016 työllisyysasiamies. Sosiaali- ja terveystoimessa sosiaalisen kuntoutuksen yksikkö vastaa kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä työtoimintakeskuksessa, mutta myös eri hallintokuntien työyksiköihin ohjataan kuntouttavan työtoiminnan asiakkaita. Kunta vastaa velvoitetöyöllistettävien työpaikkojen järjestämisestä. Maahanmuuttajien määrän kasvaessa huomioidaan myös heidän erityistarpeensa työllistymisen tukipalveluissa.

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho
Maahanmuuttajien työllistymisen parantaminen.	<ul style="list-style-type: none"> Maahanmuuttajien huomioiminen kunnan työllisyyspalveluissa sekä TE-toimiston kanssa tehtävässä yhteistyössä 	Kunta TE-toimisto
Maahanmuuttajien käsitys suomalaisesta työelämästä rakentuu jo oleskelun alkuvaiheessa ja heille järjestetään mahdollisuuksia tutustua työelämään.	<ul style="list-style-type: none"> Työelämälähtöisyyden lisääminen kotoutumiskoulutukseen Työkokeilupaikkojen ja kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen maahanmuuttajille kaikilla kunnan toimialoilla sekä alueen yrityksissä 	Uudenmaan TE-toimisto Kotoutumiskoulutusta järjestävät oppilaitokset Kunnan toimialat Alueen yritykset

5.7 Kotoutumista tukevat kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluilla on tärkeä rooli kotoutuksessa kunnan peruspalveluna, jonka perustehtäviin kuuluu jakaa tietoa yhteiskunnasta ja sen kulttuurista, sekä tukea yhdenvertaisia osallistumismahdollisuuksia. Kotouttamislain tavoite tukea myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken voidaan toteuttaa erilaisissa kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden tuottamisessa palveluissa.

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho
vahvistetaan kotoutumista toiminnallisilla palveluilla.	<ul style="list-style-type: none"> Tuetaan maahanmuuttajien osallistumista palveluihin 	Kasvatus- ja sivistystoimi/kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut
Kehitetään palveluita erilaisia ryhmiä ja heidän tarpeitaan paremmin vastaavaksi.	<ul style="list-style-type: none"> Painotetaan palveluissa avoimuutta ja tasavertaisuutta. Maahanmuuttajien ja kanta-väestön vuorovaikutusta tuetaan, kuten myös kantaväestön roolia kotouttamisessa 	Kasvatus- ja sivistystoimi/kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut

5.8 Kotoutumista edistävät sosiaalipalvelut

Lakisääteliset sosiaalipalvelut järjestetään maahanmuuttajille samoin perustein kuin muillekin kuntalaisille. Tavoitteena on tukea maahanmuuttajien omatoimista selviytymistä ja elämänhallintaa aktiivisella maahanmuuttajien omia voimavaroja. Palveluissa huomioidaan eri-ikäisten maahanmuuttajien erityistarpeet esimerkiksi tulkkauksen tarve.

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho
Kotoutumista tuetaan tehokkaalla alkuvaiheen ohjauksella ja neuvonnalla.	<ul style="list-style-type: none"> Alkukartoitus Maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelma 	Sosiaali- ja terveystoimi/ sosiaalipalvelut/ yhteistyössä muiden toimialojen kanssa TE-toimisto
Turvataan hyvä hoito kunnan ikääntyneille ja vammaisille maahanmuuttajille.	<ul style="list-style-type: none"> Maahanmuuttajien huomioiminen kuntien ikä- ja vammaispoliittisen ohjelman vuositavoitteiden ja toimenpiteiden asettamisessa 	Eri toimialat, Ikä- ja vammaispoliittisen ohjelman toteuttamisen ohjausryhmät
Korostetaan kommunikaatiota ja ymmärretyksi tuleamista.	<ul style="list-style-type: none"> Selkokielineen viestintä (teksti, puhe jne.) Tulkkipalvelujen käyttö 	Kaikki työntekijät

5.9 Kotoutumista edistävät terveyspalvelut

Maahanmuuton lisääntyessä maahanmuuttajien asiakkuudet kunnan sosiaali- ja terveyspalveluissa lisääntyvät, jolloin palvelutarpeen tehokas tunnistaminen, oikea-aikainen ja tehokas ohjaus palveluihin sekä henkilöstön osaamisen kehittäminen ja omakielisen infomateriaalin tarve korostuvat.

Turvapaikan hakuprosessin aikana vastaanottopalveluihin kuuluvat myös terveyspalvelut (Vastaanottolaki 13 §). Nämä voidaan hankkia myös yksityiseltä palveluntuottajalta. Pakolaisille ja turvapaikanhakijoille tehdään terveystarkastukset Sosiaali- ja terveysministeriön ohjeistuksen mukaan, muille maahanmuuttajille tarpeen mukaan.

Kunnan tulee järjestää terveyspalvelut Terveystarkastuslain (1326/2010), Kansanterveyslain (66/1972) ja erikoissairaanhoidon lain (1062/1989) määräysten mukaisesti. Tuusulan kunta tarjoaa maahanmuuttajille samat lakisäätteiset terveys- ja sairaanhoidon palvelut kuin muillekin kuntalaisille sisältäen neuvolan, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon ja sairaanhoidon palvelut. Erikoissairaanhoidon palvelut tuottavat pääasiassa HUS.

Kunta on velvollinen antamaan täysi-ikäiselle turvapaikanhakijalle vastaanottolain 26 §:n 1 momentissa tarkoitetun kiireellisen hoidon ja terveydenhuollon ammattihenkilön välttämättömiksi arvioimat muut terveyspalvelut. Välttämättömiin terveyspalveluihin kuuluvat vastaanottolain esitöiden mukaan muun muassa äitiysneuvolapalvelut ja välttämätön kroonisten sairauksien hoito.

Alaikäiselle turvapaikanhakijalle kunta on vastaanottolain 26 §:n 2 momentin nojalla velvollinen antamaan samat terveyspalvelut kuin kunnassa kotikuntalaisissa tarkoitetulla tavalla asuvalle henkilölle.

Vastaanottolain 7 §:n 2 momentin mukaan kunta on oikeutettu laskuttamaan palveluista aiheutuneista kustannuksista Maahanmuuttovirastoa.

Kun maahanmuuttajalle on väestörekisterijärjestelmään merkitty kotikunta, on hän oikeutettu samoihin palveluihin kuin muutkin kuntalaiset.

Tuusulan kunnan terveydenhoitaja saa vastaanottokeskuksen terveydenhoitajalta tiedot oleskeluluvan saaneiden asiakkaiden terveydentilasta ja tarvittavista jatko-toimenpiteistä, mikäli asiakas on tähän suostunut. Kunta voi tarvittaessa tiedustella terveystietoja vastaanottokeskuksen terveydenhoitajalta.

Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta antaa kunnalle ohjeet terveystarkastusten toteuttamisesta (338/2011). Oppilashuollon palvelut määräytyvät Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) mukaisesti.

Kidutettujen kuntoutuspalveluja järjestetään Helsingissä, Oulussa ja Tampereella. Kunta tekee yhteistyötä lähikuntien kanssa maahanmuuttajien mielenterveyspalvelujen järjestämisessä.

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho
Maahanmuuttajien terveydentilan parantaminen ja terveyserojen kaventaminen. Oikeus terveyteen toteutuu kaikilla Tuusulassa oleskelevilla.	<ul style="list-style-type: none"> Tarjotaan yhdenvertaiset terveyspalvelut kaikille huomioiden maahanmuuttajien erityistarpeet (esim. tulkkaus) Hyödynnetään maahanmuuttajan omaa osaamista vertaistukitoiminnassa ja vahvistetaan viranomais-toimintaa. 	Sosiaali- ja terveys-toimiala/terveys-palvelut ja muut toimijat
Kaikki asetuksen mukaiset terveystarkastukset toteutuvat neuvolaikäisillä.	<ul style="list-style-type: none"> Valtioneuvoston asetuksen mukaiset terveystarkastukset tehdään kaikille alle 7-vuotiaille lapsille. 	Sosiaali- ja terveys-toimiala/terveys-palvelut
Kaikki asetuksen mukaiset terveystarkastukset toteutuvat koululaisille ja opiskelijoilla.	<ul style="list-style-type: none"> Valtioneuvoston asetuksen mukaiset terveystarkastukset tehdään kaikille koululaisille ja opiskelijoille. 	Sosiaali- ja terveys-toimiala/terveys-palvelut

5.10 Monialainen verkostoyhteistyö eri tahojen kanssa

Laki kotoutumisen edistämisestä edellyttää paikallisten viranomaisten kehittävän kotouttamista monialaisena yhteistyönä. Yhteistyöhön osallistuvat kunta, työ- ja elinkeinotoimisto ja poliisi sekä kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja edistävät järjestöt, yhdistykset ja yhteisöt.

Useilla järjestöillä on halua ja valmiudet toimia yhdessä maahanmuuttajien kanssa. Järjestöt hyötyvät uusista toimijoista ja uudennlaisista toimintatavoista sekä saavat kansainvälisiä vaikutteita käytännön toimintaansa.

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho
Maahanmuuttaja saa tietoa ja tarvitsemiaan palveluita sekä tukea kotoutumiseensa. Palvelujen järjestäminen ja kehittäminen verkostoyhteistyönä sekä verkostoyhteistyön kehittäminen.	<ul style="list-style-type: none"> Luodaan säännöllisesti koostuva monialainen yhteistyöverkosto kotoutumisen tueksi 	Kunnan toimialat ja muut paikalliset toimijat
Kunnassa asuvien maahanmuuttajien ohjautuminen jo olemassa olevien 3. sektorin ja seurakunnan järjestämiin toimintoihin.	<ul style="list-style-type: none"> Viestintäkäytäntöjen kehittäminen Yhteistyön tiivistäminen eri toimijoiden kanssa 	Kotouttamisen koordinaatioryhmä, 3.sektorin toimijat ja seurakunta
Kahdensuuntaisen kotoutumisen edistäminen.	<ul style="list-style-type: none"> Ystävätoimintamallien kehittäminen Tarjotaan maahanmuuttajille mahdollisuuksia tuoda esiin omaa kulttuuriaan. 	Seurakunta, 3. sektorin toimijat ja maahanmuuttajat

Kunnassa asuvien maahanmuuttajien aktivoituminen.	<ul style="list-style-type: none"> • Maahanmuuttajia kannustetaan vaikuttamaan omiin asioihinsa ja ottamaan vastuuta asioiden eteenpäin viemisestä 	Maahanmuuttajat, 3. sektorin toimijat ja seurakunta
---	---	---

TE-toimistolla on keskeinen rooli kotoutumisen suunnittelussa ja toteuttamisessa. TE-toimisto vastaa työnhakijoiden alkukartoituksesta, kotoutumiskoulutuksesta ja työllisyyden edistämisestä.

Itä-Uudenmaan kihlakunnan poliisilaitos antaa informaatiota ulkomaan kansalaisen Suomessa oleskeluun ja työnteko-oikeuteen liittyvissä asioissa. Poliisi antaa laillisuuskasvatusta myös maahanmuuttajille ja tekee yhteistyötä kuntien maahanmuuttoviranomaisten, eri päiväkotien, koulujen ja maahanmuuttajien peruskoulutusta antavien yksiköiden kanssa. Poliisilla on merkittävä rooli maahanmuuttajavastaisten asenteiden torjunnassa.

Kansaneläkelaitos vastaa sosiaaliturvaetuksista, joihin maahanmuuttaja on oikeutettu oleskelun saatuaan. Perustoimeentulotuen käsittely siirtyi vuonna 2017 Kelaan.

Tuusulan seurakunnan toiminta on avointa kaikille ja siinä korostuu yhteisöllisyys. Seurakunnan yksilö- ja perhetyön tavoitteena on auttaa ja tukea maahanmuuttajia sopeutumaan suomalaiseen yhteiskuntaan niissä tilanteissa, joissa maahanmuuttaja tai hänen perheensä haluavat luterilaisen seurakunnan olevan mukana.

Diakonian palvelut ovat avoimia kaikille hädänalaisille riippumatta siitä, mihin kulttuuriin, uskontoon tai aatteelliseen ideologiaan asiakas kuuluu. Kansainvälisen diakonian tehtävänä on poistaa ennakkoluuloja, antaa valmiuksia erilaisuuden kohtaamiseen ja lisätä vuoropuhelua eri kulttuurien välillä.

Seurakunta tekee yhteistyötä kunnan sosiaali-, terveys-, ja koulutoimen kanssa yksilö- ja perheen näkökulmasta luontevalla tavalla. Voidaan järjestää seminaareja ja yhteistapaamisia. Yhteistyötä tehdään myös eri kansalaisjärjestöjen kanssa tilanne- ja tapauskohtaisesti. Seurakunta voi toimia maahanmuuttajien tukena käytännönjärjestelyissä kuten asunnon kalustamisessa. Yhteistyössä voidaan myös järjestää tukiperheiden ja -henkilöiden koulutusta.

Suomen Punainen Risti (SPR) Tuusulan osasto voi järjestää avustus ja talkootyötä pakolaisten kunnan- muuttovaiheessa sekä vapaaehtoisia maahanmuuttajien avuksi. Lisäksi järjestetään koulutusta SPR:n Helsingin ja Uudenmaan piirien kanssa. Lasten avuksi järjestetään ”Läksy Helppi”- koulutusta ja ystäväkurssitoimintaa.

Mannerheimin Lastensuojeluliitolla (MLL) toimii Tuusulassa kolme paikallisyhdistystä, Hyrylässä, Jokelassa ja Kellokoskella, joiden toimintoihin myös maahanmuuttajat ovat tervetulleita. Hyrylän paikallisyhdistyksen toimintoja ovat perhekahvilatoiminta, muskari, turvaistuinvuokraus ja naisten sähkövuoro. Lisäksi järjestetään erilaisia vanhempien vertaistukitapaamisia sekä lasten tapahtumia mm. liikuntatapahtumia, lasten konsertteja tai teatteriesityksiä.

Kaikille avoimessa perhekahvilassa on mahdollisuus käydä kahvilla ja tapaamassa muita lapsiperheitä. Vanhemmat tapaavat toisiaan ja voivat jakaa kokemuksiaan toisten vanhempien kanssa. Lapsille löytyy tekemistä ja kavereita. Kahvilassa vierailevat myös kylävaari ja -mummit, jotka leikkivät, lukevat ja askartelevat lasten kanssa. Perhekahvila toimii Klaavonkallion Perhekeskuksessa.

MLL:n Uudenmaan piiri on laajentamassa pääkaupunkiseudulla hyvin käynnistynyttä Ystäväksi maahanmuuttajaäidille -toimintaa myös Keski-Uudellemaalle. Kyseessä on toiminta, jonka tavoitteena on tukea Suomeen muuttaneiden naisten suomenkielen oppimista ja kotoutumista paikallisten vapaaehtoisten ystävien kautta. Tuusulalaisia vapaaehtoisia on jo osallistunut koulutukseen.

5.11 Henkilöstön koulutus

Uusi kotouttamislaki edellyttää, että kunnan on huolehdittava oman henkilöstönsä osaamisen kehittamisestä kotoutumisessa. (1386/2010, 30§) Useimmissa Keski-Uudenmaan alueen kunnissa maahanmuuttajapalvelut toteutetaan peruspalvelujen piirissä. Tämä edellyttää, että henkilöstöllä tulee olla tarvittavaa osaamista maahanmuuttaja- ja monikulttuurisuusasioissa.

Tuusulan kunnan henkilöstön osaamista kehitetään muun muassa yleisen ja kaikille toimialoille yhteisen henkilöstökoulutuksen avulla. Yleisen henkilöstökoulutuksen keskeisiä aihealueita ovat esimerkiksi työyhteisötaidot, viestintä- ja vuorovaikutustaidot, henkilöstö- ja palvelussuhdeasiat, työturvallisuusasiat ja hyvä hallinto asiakaskohtauksissa.

Maahanmuuttajien kohtaaminen niin työyhteisössä kuin asiakastyössäkin on erityisen tärkeä osaamisen kehittämisalue. Asiakaspalveluosaamisen merkitys kasvaa entisestään maahanmuuttajataustaisen henkilöstön ja asiakkaiden yleistyessä, samoin sen tuomat erityispiirteet. Tuusulan kunnan henkilöstölle suunnataan tähän tarpeeseen vastaavaa koulutusta ja koulutuksella pyritään lisäämään henkilöstön tietoisuutta onnistuneen kotoutumisen merkityksestä sekä valmiuksia tukea maahanmuuttajataustaisten työntekijöiden ja asiakkaiden kotoutumista.

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho
<p>Monikulttuurisuus huomioidaan jo koulutusten suunnitteluvaiheessa.</p> <p>Henkilöstöllä on riittävä osaaminen monikulttuurisuusasioissa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Kunnan henkilöstön koulutussuunnitelmassa on huomioitu tarve monimuotoisuutta ja kotouttamista varten oleville koulutuksille. Henkilöstön koulutuksissa huomioidaan etnisiä suhteita, monikulttuurisuutta ja kotoutumiseen liittyvät näkökulmat osana järjestettäviä koulutuksia. 	<p>Konsernipalvelut/ henkilöstöpalvelut</p> <p>Kaikki sisäisiä koulutuksia vastaavat tahot</p>
<p>Luodaan toimintaedellytyksiä ja valmiuksia kohdata maahanmuuttajia erilaisissa palvelutilanteissa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Kotouttamistyöhön liittyvä koulutus liitetään osaksi työntekijöiden perehdytystä työyhteisöissä. Monimuotoisuusnäkökulma huomioidaan uusia perehdytysmalleja luotaessa. Järjestetään koulutuksia palvelutilanteissa toimivalle henkilöstölle, jossa huomioidaan maahanmuuttajataustaisten ihmisten kohtaaminen asiakaspalvelutilanteissa. 	<p>Kaikki toimialat</p> <p>Kaikki toimialat/henkilöstöpalvelut</p>

Esimiesten ja työyhteisön osaaminen monimuotoisuustaustaisen henkilöstön kanssa.	<ul style="list-style-type: none"> • Esimiehiä ja työyhteisöä tuetaan tarvittaessa koulutuksin, miten huomioida monimuotoisen taustan omaava alainen tai työtoveri. 	Henkilöstöpalvelut
--	--	--------------------

5.12 Pakolaisten kotoutumista edistävät toimenpiteet

Kunnille pakolaisten vastaanottaminen on vapaaehtoista ja sopimukseen perustuvaa. Työvoima- ja elinkeinokeskus korvaa kunnalle valtioneuvoston päätöksen mukaisesti pakolaisten vastaanotosta aiheutuneet kustannukset osittain täysimääräisesti kustannusperusteella ja osittain laskennallisesti.

Pakolaisten vastaanotto edellyttää moniammatillista kaikkien kunnan toimialojen yhteistyötä, jossa päävastuu on konsernipalveluilla. Maahanmuuttajien vähäisestä määrästä johtuen Tuusulan kunnalla ei ole ollut tarvetta keskittää maahanmuuttajien palveluja omaan yksikköön. Tarvittavat palvelut tuotetaan osana kaikille kuntalaisille tarkoitettuja palveluja. Palveluiden järjestämisessä huomioidaan pakolaisten tarvitsemat erityistarpeet. Vastaanottotyön tavoitteena on antaa asuminen ja itsenäisen elämisen perusvalmiudet uusille kuntalaisille. Maahanmuuttajien määrän kasvaessa kunta lisää tarpeen mukaan resursseja kotouttamistyöhön.

Pakolaisten vastaanottotyössä keskiössä ovat ne asiakasryhmät, joilla itsellään on vähän voimavaroja itsenäiseen selviytymiseen. Näiden ryhmien tuen ja palvelujen tarvetta kartoitetaan tätä työtä varten koottavissa moniammatillisissa työryhmissä. Aiemmin maahan tulleita otetaan mukaan uusien kuntalaisten kotouttamiseen. Erityisiä tukitoimia tarvitsevat kriisi- ja sota-alueilta tulevat lapsiperheet, omalla äidinkielellään luku- ja kirjoitustaidottomat aikuiset, nuoret, yksin tulleet, joilla on sotakokemuksia, eri tavoin vammaiset, pitkäaikaissairaat sekä ikääntyvät maahanmuuttajat.

Jokaiselle kotouttamislain piirissä olevalle laaditaan yksilöllinen kotoutumista tukeva kotoutumissuunnitelma, jossa huomioidaan myös koko perheen tilanne. Maahanmuutto- ja sopeutumisvaiheen kesto vaihtelee yksilöllisesti.

Asuntoon ja asumiseen liittyvien erilaisten tarpeiden huomioon ottaminen on alkuvaiheessa kotouttamisen lähtökohtia. Asuntoviranomaiset järjestävät ensimmäisen oman asunnon suoraan kuntaan muuttaville kiintiöpakolaisille tai turvapaikanhaun kautta oleskeluluvan ja kuntapaikan Tuusulasta saaneille. Käytännössä asunto voidaan järjestää kunnan, yleishyödyllisen yhtiön tai kolmannen sektorin toimesta. Käyttökelpoinen vaihtoehto on järjestää kuntapaikalle tuleville henkilöille asuntoja myös yhteistyössä yksityisten vuokranantajien kanssa. Kaikissa asunnon järjestämisvaihtoehdoissa periaatteena on, että vuokrataso on kohtuullinen. Maahanmuuttajat saavat asumisen palveluja samojen periaatteiden mukaan kuin muutkin asunnon tai tuen tarvitsijat.

Kun turvapaikanhakija saa oleskeluluvan, hänellä on 1-2 kuukautta aikaa muuttaa pois vastaanotokeskuksesta. Etukäteen sovitut kuntapaikat on osoitettu kiintiöpakolaisille ja niille luvan saaneille, jotka eivät omin avuin löydä asuntoa. Yli vuoden mittaisen oleskeluluvan saaneet ovat valtion tukeman vuokra-asunnon hakijoina yhtäläisessä asemassa kuin muut asumisen kiireellisyystarpeen suhteen samanlaisessa tilanteessa olevat hakijat.

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho
Pakolaisten kuntaan tulo tapahtuu hallitusti ja suunnitelmallisesti.	<ul style="list-style-type: none"> Kunta varautuu vastaanottamaan pakolaisia valtuuston päätöksen mukaisesti 	Konsernipalvelut ja kaikki toimialat yhdessä
Pakolaisille voidaan osoittaa tarpeenmukainen asunto.	<ul style="list-style-type: none"> Selvitetään yhteistyömahdollisuudet lähikuntien ja yksityisten tahojen kanssa 	Konsernipalvelut/asuntopalvelut
Pakolainen saa riittävästi tietoa ja opastusta asunnon hankinnassa sekä asumiseen liittyvissä asioissa.	<ul style="list-style-type: none"> Asunnon haun ohjauskäytännöissä otetaan huomioon pakolaisten palvelutarpeet 	Konsernipalvelut/asuntopalvelut
Tarvittavien asuntojen järjestäminen kunnan vastaanottamille pakolaisille.	<ul style="list-style-type: none"> Valtion tukeman vuokra-asuntokannan lisääminen / asuntotuotanto ja tontinluovutusohjelma Joustavan toimintaprosessin rakentaminen kunnan vuokra-asuntojen luovuttamiseen Käytetään tarvittaessa asuntojen välivuokrausta Aktiivinen toiminta yksityisten vuokranantajien sekä yleishyödyllisten vuokranantajatahojen kanssa 	Kuntakehitys ja teknikan toimiala Tuusulan kunnan kiinteistöt oy Konsernipalvelut/asuntopalvelut Sosiaali- ja terveystoimiala/aikuissosiaalityö
Kotoutumisen tukeminen.	<ul style="list-style-type: none"> Asumisen tukeminen ja riittävä opastus asumisen käytäntöihin 	Sosiaali- ja terveystoimiala/aikuissosiaalityö Kasvatus- ja sivistystoimi/etsivä nuorisotyö 3. sektori

5.13 Tulkkipalvelut

Viranomaisen on kielilain (423/2003), sosiaalihuollon asiakaslain (812/2000) ja hallintolain (434/003) perusteella huolehdittava asian tulkitsemisesta tai kääntämisestä, jos maahanmuuttaja ei osaa viranomaisen käyttämää suomen tai rotsin kieltä. Asia voidaan tulkita tai kääntää sellaiselle kielelle, jota maahanmuuttajan voidaan todeta asian laatuun nähden riittävästi ymmärtävän. Tulkkipalvelut ovat osa hyvää, asiakaslähtöistä palvelua.

Tulkkaus voi tapahtua myös etätulkkauksena puhelimitse tai videotulkkauksena. Etätulkkaus sopii erityisesti silloin kun tulkkia tarvitaan nopeasti ja tulkattavat asiat ovat selkeitä ja luonteeltaan informatiivisia.

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho
Parannetaan kuntalaisten oikeutta tulla ymmärretyksi ja oikeutta osallistua oman asiansa käsittelyyn.	<ul style="list-style-type: none"> Mahdollistetaan tulkin käyttö sosiaali- ja terveydenhuollon sekä kotoutumista edistävissä palveluissa Varmistetaan tulkkauksen laatu käyttämällä ammatillisia tulkkeja 	Toimialat
Tulkin käyttö tukee asiakastyötä.	<ul style="list-style-type: none"> Järjestetään koulutusta ja mahdollistetaan henkilöstön osallistuminen tulkinkäyttökoulutuksiin 	Toimialat

5.14 Kotoutumispalvelujen kehittäminen ja kokonaiskoordinaation selkeyttäminen

Suurin osa maahanmuuttajista on tullut Tuusulaan työn tai avioliiton perusteella. Pieni osa Tuusulan maahanmuuttajista on pakolaisina aikanaan Suomeen tulleita. Kunta on vastaanottanut pakolaisia vuonna 1991 (10 henkeä) ja vuonna 1992 (21 henkeä). Tuusulassa asuvien vieraskielisten puhumien äidinkielten määrä on kasvanut 2000-luvulla alle kolmestakymmenestä eri äidinkielestä yli viiteenkymmeneen eri äidinkieleen. Vuodesta 1991 vieraskielisten määrä Tuusulassa on noussut reilusta sadasta (1991: 124) lähes tuhanteen neljäänsataan (2016: 1358). Ulkomaan kansalaisten määrä Tuusulassa on noussut vuodesta 2000 (290) yli seitsemälläsadalla vuoteen 2016 (2016: 1010).

Maahanmuuttajien kotoutumistyön onnistuminen edellyttää yhteistyötä kunnan sisällä ja eri tahojen välillä. Tuusulassa on tarpeen luoda maahanmuuttajien kotoutumista tukevia palveluita ja prosesseja. Maahanmuuttoasioiden koordinaatiota tulisi selkeyttää ja resursoida, sekä luoda toimivat rakenteet kotouttamistyölle.

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho
Maahanmuuttoasioiden koordinaatiota selkeytetään ja luodaan toimivat rakenteet kotouttamistyölle.	<ul style="list-style-type: none"> Perustetaan kaikki toimialat kattava maahanmuuttajakoordinaattorin/ asiantuntijan toimi tai palvelu 	Konsernipalvelut
Alkuvaiheen kotouttaminen on tehokasta.	<ul style="list-style-type: none"> Varataan riittävä ohjausresurssi käytännön kotouttamistyöhön 	Konsernipalvelut Toimialat

6. Hyvien etnisten suhteiden ja kulttuurien vuoropuhelun edistäminen

Yhdenvertaisuuslain mukaan etnisen yhdenvertaisuuden edistämiseksi viranomaisten tulee laatia yhdenvertaisuussuunnitelma siinä laajuudessa kuin kunkin viranomaisen toiminnan luonne sitä vaatii. Lain yksityiskohtaisten perustelujen mukaan lain tarkoitus tulisi ottaa huomioon esimerkiksi kuntien kotouttamisohjelmia laadittaessa ja uudistettaessa.

Kunnan arvoja ovat kestävä kehitys, palveluhenkisyys, luotettavuus, suunnitelmallisuus ja kehitysmönteisyys. Arvojen tulisi myös heijastua kunnan kotouttamistyöhön. Kunta on toiminnassaan palveleva, luotettava, suunnitelmallinen, kehitysmönteinen ja kestävä kehitystä tukeva.

Kotouttamisohjelmaan kirjaamallaan toimenpiteillä ja viranomaisyhteistyötä kehittämällä Tuusulan kunta pyrkii aktiivisesti lisäämään eri kulttuuritaustoista lähtöisin olevien kuntalaisten tasavertaisuutta ja estämään etnistä syrjintää. Avoimella viestinnällä ja kouluttamisella halutaan vaikuttaa kuntalaisten asenteisiin suvaitsevaisuuden lisäämiseksi. Tehostamalla tarvittaessa yhteistyötä paikallisviranomaisten kanssa puututaan kunnassa mahdollisesti ilmeneviin rasistisiin ilmiöihin.

Henkilöstön koulutussuunnitelmiin lisätään tarpeen mukaan etnisiä suhteita ja monikulttuurisuutta käsittelevää aineistoa sekä etnisen syrjinnän ja rasmin vastustamiseen liittyviä kysymyksiä.

Kunta työnantajana suhtautuu tasavertaisesti kaikkiin työnhakijoihinsa. Maahanmuuttajien työllistymistä kuntaan edistetään yksilöllisesti, heille räätälöidyin toimenpitein yhteistyössä työvoimahalinnon kanssa mm. järjestämällä työharjoittelupaikkoja kunnan eri toimipisteissä. Kunta osallistuu yhteistyössä lähikuntien ja eri toimijoiden kanssa maahanmuuttajien kotoutumista ja työllistymistä edistäviin hankkeisiin.

Tavoite	Toimenpide	Vastuutaho
Laaditaan ja hyväksytään yhdenvertaisuussuunnitelma.	<ul style="list-style-type: none"> Käynnistetään suunnitelman laadinta 	Konsernipalvelut
Perehdytetään kunnan henkilöstö monikulttuurisuuden kohtaamiseen sekä etnisen syrjinnän ja rasmin vastaiseen työhön.	<ul style="list-style-type: none"> Henkilöstön koulutussuunnitelmiin lisätään etnisiä suhteita ja monikulttuurisuutta käsittelevää aineistoa sekä perehdytystä etnisen syrjinnän ja rasmin vastaiseen työhön 	Konsernipalvelut/ Henkilöstöpalvelut
Kunta työnantajana suhtautuu tasavertaisesti kaikkiin työnhakijoihinsa ja maahanmuuttajien työllistymistä kuntaan edistetään yksilöllisesti.	<ul style="list-style-type: none"> Tasavertainen suhtautuminen kaikkiin työnhakijoihin Maahanmuuttajien työllistymisen yksilöllinen edistäminen 	Kaikki toimialat
Kunta osallistuu yhteistyössä lähikuntien ja eri toimijoiden kanssa maahanmuuttajien kotoutumista ja työllistymistä edistäviin hankkeisiin.	<ul style="list-style-type: none"> Osallistutaan yhteistyössä lähikuntien ja eri toimijoiden kanssa maahanmuuttajien kotoutumista ja työllistymistä edistäviin hankkeisiin. 	Kaikki toimialat

7. Kotouttamisohjelman seuranta

Kotouttamisohjelma on yksi kunnan hyvinvointisuunnitelman alaohjelmista. Kotouttamisohjelmaan kirjataan kotouttamistyölle asetettavat tavoitteet ja niiden toteutumisesta raportoidaan hyvinvointikertomuksen yhteydessä. Seurannasta ja päivittämisestä vastaa kotouttamisen koordinaatio-ryhmä, joka laatii mittarit eri toimenpiteiden tavoitteiden toteutumiselle.

Ohjelma sisältää sekä uusia että käynnissä olevia toimenpiteitä. Yhteistyökumppanuuksia vahvistetaan niin kunnan sisällä kuin kunnan ulkopuolisten toimijoiden kesken. Toimijoiden rooleista ja tehtävistä sovitaan päällekkäisten toimenpiteiden ja toimintojen välttämiseksi. Kotouttamisohjelman toteutusta seurataan tilinpäätöksen ja talousarviovalmistelun yhteydessä. Kotouttamisohjelma päivitetään kotouttamislain mukaisesti valtuustokausittain.

Lähteet

- Tuusulan kuntastrategia 2013 – 2017
- Kuuma-kuntien yhteinen kotouttamisohjelma 2013
- Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010)
- Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014)
- Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)
- Toimeentulotukilaki (1412/1997)
- Perusopetuslaki (1998/628)